

SZÉKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTULAJDOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szóig szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzetenként 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Székelyudvarhely emlék-ünnepé.

(Bgh) Solymossy Endréről emlékezünk, aki vérünk, husunk, szivünk, lelkünk volt...

Meghalt! Nem! Székelyudvarhely város polgársága emlékében öröklé élni fog...

Eszméi, irányelvei pihenhetnek ideig-óráig, de meg nem halhatnak, mert azok az iparos polgárság jövőendő életének alapjai.

Szakács Mózsa, Dr. Vajta Emil és Solymossy Endre voltak e város iparos polgárságának szellemi vezérei. Mindnyájan sokat, önzetlenül dolgoztak. E három tanár emelte kulturális érzékét, értelmi színvonalát Székelyudvarhely polgári közönségének. De mind ezek között is Solymossy kimagaslott. Sajnos, hogy áldott jó szívének leghőbb vágyait s ezek között: az „Iparos Otthon” létesítését, megalkotni már nem volt módjában. Pedig mily szép reményeket, mily nagy tetteket fűzött ehhez a fontos alkotáshoz!...

Azonban akár mint a ref. kollegium történelem és földrajz tanárát, akár a társadalmi széles körben lakadatlan buzgalommal végzett tevékenységét nézzük, mindenütt egész ember volt.

Csak most érezzük, csak most tudjuk, mi volt e város polgárságának Solymossy Endre; az alapos ok nélkül arisztokráciáskodók részéről *diszszimuláns* nevezetett nagy lelkű férfi. Most tudjuk, mikor róla emlékezünk.

Majdnem két évtizeden át állott a polgári önképző és segélyező egyesület élén, amelynek egyik megalapítója volt. Szervezte és megalapozta a szabad lyceumi előadásokat. Védnöke és egyik alapítója volt a „Magyarországi Munkások Rokkantsági és Nyugdíj-Egyesülete” 138-ik fiókpenztárának s ugyan ennek az országos egyesületnek tiszteletbeli tagja. Hosszabb időn át a polgári zene- és dalegyesületnek elnöke, az állami kő- és agyagipari szakiskola felügyelő bizottságának és a polgári leányiskola gondnokságának, a vármegyei iparfejlesztő bizottságnak, városi képviselőtestületnek, a vármegyei törvényhatósági bizottságnak tagja, a székelyföldi kereskedelmi és iparkamarának levelező tagja, két évtizeden át a megyei takarékpénztár igazgatósági tagja, az agyagfalvi székely emlék bizottságának nagytevékenységű elnöke, mozgató ereje, a ref. egyházmegye tanácsosa és a ref. kollegium tanár karának képviselője az egyházker. közgyűlésein.

Nagyjában ezek voltak Solymossy Endre közhasznú működésének tereim. De ő még tovább vágyott. Mélységes szeretete többet kívánt, mert látta, érezte, hogy az ország házában székely véreit nem úgy képviselik, a mint arra szükség volna. Az iparos és kereskedő érdekeinek, melyek pedig a magyar haza legerősebb sziklavárai, nincsenek ott igaz lelkű, önzetlen harcosai.

Nincsenek, mert hiányzanak ott azok, kik a nyomorgó kisiparos, a tengődő kiskereskedő bajait, közvetlen forrásból ismernék. Alkalmuk nem volt, de nem is akarták, hogy legyen arra, mikép ez ismereteket alkalomszerűen elsajátítsák. Hiszen csak lenézőleg, pillanatnyi szükségből állottak valaha is szóba egyik-másik kisiparossal, vagy kereskedővel.

Solymossy Endre ámbicióval, végtelen lelkesedéssel vetette magát a harcba. Polgártársai lélekzetet visszafújtó varakozással lesték szavait s anynyira biztak, hittek benne, hogy egyetlen intésére — élet-halál harcra is készek lettek volna mellette.

Ez a bizalom, ez a nagy szeretet adta kezébe Székelyudvarhely város országgyűlési képviselőségét is, melyet ő a spártai anya szavaival fogadott el, mint paizst: „ezzel vagy ezen!” Ezzel térj meg a győzelmes harcból, vagy ezen hozzák haza holt testedet.

Mintha Petőfi izzó hazaszeretetének lángoló szövegét hallanók:

„Ott essem el én,
A harc mezéjén,
Ott folyon az ifju vér ki szivemből,
S ha ajkam örömteli vég szava zendül,
Hadd nyelje el azt az acél zőrej,
A trombita hangja, az ágyudőrej,
S holttestemen át
Fújó paripák
Száguldjanak a kivívott diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva.”

-- „Paizs e megbízó levelis; -- mondotta Solymossy Endre a képviselői mandátum átvételekor — átadja e nemes város, mint anya nekem, harcba menő fiának. Oh én értem ennek átvételekor az édes anya beszédét! Fogadom, ígérem, hogy: „ezzel vagy ezen!”...

Solymossy Endre bevállotta ígéretét. Férfias önérettel, teljes lelkesedéssel küzdött e város előhaladásáért mindaddig, míg a végzet, a senkit és semmit nem kímélő halál becsületes szívének értünk való dobbanását meg nem szüntette.

A paizs kiesett kezéből és megdicsőült lelkét a Teremtő magához szöli.

De mi hiszünk, bizunk abban, hogy mennyei honából is el-eljön mi közénk s édes szavaival bátorságot, erőt önt szereteteibe. Onnan is biztatólag int felénk: csak összetartás, testvéri szeretet és a magyarok nagy Istene megsegít!...

Ezzel a gondolattal, ilyen érzelmmel köszöntjük Székelyudvarhely város népét, derék polgárságát a mai ünnepség alkalmából, a melyen szeretettel megbecsüli volt vezérét és ezáltal önmagát.

A mely városnak ilyen halás polgársága van, annak jövőendő fejlődéséhez erős reményt fűzhetünk, hova-tovább csak jót várhatunk...

Hódolat tehát Solymossy Endre emlékének és tisztelet Székelyudvarhely város polgárságának!...

Szabályozási terv.

(A városi és vármegyei közigazgatás és az államépítészeti hivatal figyelmébe.)

A megélhetésért és a létérti küzdelem nap-nap után nehezebb, elviselhetetlenebb lesz. A polgárság egyeteme feltartóztatlanul rohan azon a lejtőn, amelyen az anyagi romlás fertőjébe jut, Szomorú, vitathatlan igazság ez, s nálunk csak az a sokkal szomorubb valóság, hogy a vezetésre hivatottak lelkét nem hatja át az a felemelő tudat, hogy őket a vezetésre éppen azért jelölte ki sorsuk, hogy erős kézzel, bátor szível ragadják meg válogatás nélkül a nép nyomorának segítő eszközét. A vezetésre hivatott közhivatalnokai kart át kell, hogy hassa az a tudat, mikép nem a nép, az adófizető polgárság van a hivatalnokért, hanem megfordítva — a hivatalok állanak fenn, a polgárság szolgálataira. —

A nehéz megélhetési viszonyokat ugyanis erősen fokozzák a mind erősebben megnyilatkozó elemi szerencsétlenségek, amelyek hova-tovább a katasztrófák jellegét öltik magukra. Ezeket az elemi csapásokat legnagyobb részükben hanyagságok és mulasztások idézik elő, de minden esetben azok teszik elviselhetetlenné, aminek igazolására elég fejmelteni a folyó évben már négy ízben előállott árvízrel,

Évek óta ugyanis köztudomásu dolog, hogy a Küküllő folyam elsősorban Kadicsfalvánál hagyja el a medrét. Ennek az az oka, hogy a kadicsfalvi határban a Küküllő alacsony parttal bír és igen keskeny medre van ahhoz, hogy egy nagyobb szerű esőnek a környékbeli hegyekről lefolyó vizesapadékát levezetni képes volna. Másodsorban a természeti akadályokon kívül még számos mesterséges akadálya is van a víz lefolyásának s ez a mesterséges akadálya a malmokban és fafogó telepeken nyilvánul meg.

Ezt a körülményt az árvízvédelemre hivatott államépítészeti hivatal és a közigazgatási tisztviselői kar mindenik tagja feltétlenül tudja és ismeri s mégis bár évről-évre érezni kénytelen a lakosság az árvíz romboló, kártékony hatásait, a védelemre hivatott hatóságok egyike sem tett eddig lépéseket az árvizek fenti okának megszüntetésére. A Küküllő medernek a kadicsfalvi határban levő részét mélyíteni meg sem kísérelték, — annak partját két oldalt védő töltések és nagyobb hullám-tér emelésével nem veszélytelenítették, s a malom bajtás, valamint fafogó vizesapó gátakat meg nem szüntették. Tehát e tekintetben semmit sem tettek arra, hogy a polgárság árvízveszedelmét enyhítsék.

A szüntelen megismétlődő árvizek további oka az, hogy a küküllőnek oly görbe, ide oda futó medre van, hogy már maga ez a körülmény lehetetlenné teszi a víz kívánatos gyors lefolyását. Jóllehet elvitathatatlan tény az is, hogy a folyam medre szabályozásának elfogadható akadályai nincsenek. Hiszen a székelyudvarhelyi határban, ha szoroson csak a belterületre szorítunk is, a Küküllőnek tizenhárom kanyarulata van és hat szigeteket alkot. Ezekre az ide-oda kanyargásokra és szigetekre szükség nincsen. azoknak a lakos-

ság egyeteme egyenesen kárát vallja, s ha van valakinek érdekében, az összesség érdekeit feltétlenül sérti, már pedig az egyoldalú magánérdek a közérdeket veszélyeztetni soha sem szabad.

Azonban a Küküllő folyam fent említett kanyarulatai közül magánérdeket is csupán kettő elégít ki, és pedig az, amely a sétatér alsó végén levő vizesapó következtében áll elő és a malomárkot látja el vízzel. Továbbá a héjasfalva—székelyudvarhelyi vasut hidján aluli vizesapó, amely a volt felső malomutcai malomhoz hajtja a vizet.

A malomárok vize némi hasznot hajt még a partján levő telektulajdonosoknak is, de ez a haszon szintén oly csekély, hogy szemben az okozott és okozandó károkkal, alig észrevehetővé zsugorodik. A malomárok ugyanis csupán a csertörőt hajtja és a partmenti lakosok mosó és öntöző vízszükségletét látja el. Tehát egyszer nem teljesít más-ként ki nem elégíthető szükség fedezetét, másrészt nem szolgáltatja a köz egyetemes érdekét.

A csertörő hajtó erejét ugyanis olcsó villam erővel lehet fedezni s az még egyáltalán nem fogja maga után vonni annak az iparnak a tönkretételét. A partmenti lakosság vízszükségletét pedig fedezheti a kutakból, ahogyan fedezik e szükségletüket a város más helyén lakó polgárok is. S ha pedig az, kutak hiányában ezuttal nehez volna és akadályokba ütközne, az akadályt új kutak létesítésével kell haladéktalanul megoldani, amit indokoltá tesz a fentiekben kívül a tűzvédelem hathatósabb ellátásának szüksége is és lehetetlenséget nem képez, mivel például a Kossuth-utcán már van kut, s kizártnak tekinthető, hogy újabb két kuttal vízhiányban szenvedne.

Kadicsfalvái a Küküllő természetes medrében egyenes folyással bír, sőt egész Betlenfalvái egyenes folyásúnak mondható. Ennek fogva, amint már e öb is említettem, ezen a vonalon csupán medertisztításból és két töltés emelés által, nagyobb hullámtér alkottásból állana annak a teljes szabályozása.

Első nagyobb kanyarulatot az oroszhegy patak beömlésénél képez, amely kanyarulata azonban megnövelhető lenne, ha innen a Csikszereda felé vezető országgal párhuzamosan eszközöltetnék az átvágás, egyenesen a székelyudvarhelyi vasuti hidig. Onnan pedig az Orbán Balázs utcai vashid irányában keresztül a füzest és hasznavehetetlen gazokot termő első szigeten. Innen egyenes átvágással az alsómalomutcai fahidhoz lenne minden nagyobb költség nélkül vezethető a folyam, majd a sósrét és laksági részekről mindenütt párhuzamosan a vasuti töltéssel és annak keleti oldalán az ocfalvai hegyekig.

A Küküllő fenti módon való szabályozásának természeti akadályai nincsenek, sőt az egész vonalon mód és alkalom nyílna arra is, hogy két oldalt megfelelő töltés és annak révén a víz szabad, akadálytalan lefolyását garantáló hullámtér alkottassék.

A szabályozás költsége részben fedezetet nyerne abban, hogy e révén a város központjában óriás terület válna szabaddá és alkalmassá az egészséges terjeszkedésre. A Paprét, a Ferecrendi barátok nagy kertje, az alsó rétnak a kollegium kert szomszédságában levő, ma kaszálló jellegű területen rövidesen utcák nyílnának és házak épülnének s megakadályoztatnék hosszú időre az, hogy a város lakossága kénytelen legyen felsőboldogfalva felé és a szászok tábora hegytetőn építkezni s a városi jelleg kialakulhatását szászadokra lehetetlenné tenni.

A szabályozás fenti módon való rendkívül vezetése esetén ugyanis, a Kossuth-utcával párhuzamosan még két utca is nyílna, s azáltal a város tömörre válna. Ezenkívül a Küküllő tulpártján egész a vasut töltéséig szintén utak alakulnának, s az épi-

tendő törvényszék ugyszólván a város központjába kerülne, míg ha az a szabályozást megelőzően épül fel, s az újhid a mai meder fölé épül, a városias jelleg kialakulhatásának örökre vége van, s maga az előbb-utóbb megejtendő szabályozás is, leküzdhetetlen akadályokba fog ütközni.

Később ugyanis, ha a törvényszéki palota felépül és a mostanihoz hasonló árvíz áll elő, minden hivatalos és nem hivatalos egyenre jön arra, hogy a Küküllő mai medrét fentartani nem lehet, hogy a mai állapot valóságos abszurdum. Hiszen a drága pénzen felépítendő palotát rövidesen a penészgomba keríti hatalmába, s e mellett gyakran előfog állani az a kellemetlen eset, hogy a hivatalnokai kar és a jogkereső közönség csolnakon lesz kénytelen céljához jutni, ha ugyan észébe fog jutni addig a város tanácsának, hogy az árvízveszély esete csolnakról is szokás gondoskodni. Hogy ez mily épületes állapot lesz, azt könnyű elképzelni. Az pedig, hogy ez a szabályozást sürgetni fogja, teljesen nyilvánvaló, bár akkor már azt az emelkedő hid vagy méregdrágává vagy teljesen lehetetlenné teszi.

Már ma is évtizedek mulasztását kell pótolni, de ma még mindég nem késő. Gondolják meg a közélet vezetésére hivatott hivatali egyének, hogy a ma szükségletük ökö kötelesek kielégíteni, s az e lap hasábjain felvetett sok üdvös eszme és terv közül ezt a végső és elhalaszthatatlan stádiumában levőt vigyék a megvalósulás elé, s ne szegyeljék azt, s ne tegye idegenkedőkke az, hogy e terv éppen az előttük oly nem nagyon kedves „Székely-Udvarhely“ hasábjain látott napvilágot, hanem vegyék úgy, amint van, hogy az a köz és kizárólag a köz érdekében áll, s mint ilyen érdemes a megvalósításra.

HODOSPARTI.

A tanítók és — a kivándorlás.

Írta: *Bálint Zoltán.*

Jelige: „Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita“
(4 folyt. és vége.)

16. A tanító legyen visszavándorlási biztos minden községben. Ha a községből valaki idegen földön tartózkodik a könnyebb megélhetés végett e külföldieskedőnek itthon maradtjaival lépjen a tanító összeköttetésbe. Tanulmányozza azokat az okokat, melyek azt az illetőt a kivándorlásra kényszerítették s így a család útján a kivándorlóval érintkezésbe jöve, visszatelepítését előmozdithassa. Ha az illető földmivelő volt a Gazdaszövetség és Gazdakör révén vétel útján birtokhoz juttatja, ha gazdasági munkás volt, akkor szintén a nevezett intézmények fent elősorolt módozataival szerezhethet a tanító oly helyet, hol nyugodt életet élhet, persze a megfelelő munka elvégzésével. Ha iparos vagy kereskedő, akkor az ipar- és kereskedelmi kamarák révén, szintén a megélhetési források egész sorozata tárul az illető elé.

Egy faluból két iparos és egy földmives Amerikába nehéz, testet, lelket őröl munkában tengették napjaikat. Az Újvilágból hazaküldött leveleikből, melyeket rendszeren a tanító olvasott el a családtagoknak, a folytonos bánat és jajgatás hallatszott. A tanító látva ezt, felhasználta az alkalmat; érintkezésbe lépén a családdal, ezek útján érintkezésbe jött a kivándorlókkal! Feltárta a tanító a kivándorlók előtt a Gazdakörnek birtokvételét és azt, hogy mily módozatok közt hajlandó azt nekik elárusítani; feltárta a nyugodt életet stb. Így a kivándorlókat birtokvételhez juttatta s ma itthon vígan dolgoznak Isten kék ege alatt a mindennapi kenyérért. Az iparosok pedig műhelyeikben végzik munkáikat s mindegyiküknek szép, egészséges lakásuk van.

Egy másik tanító pedig megalakította a községben a fogyasztási szövetkezetet s kezölnek egy Amerikába kivándorolt egyént alkalmazott, aki szívesen hagyta ott téglahordói állását, hogy idehaza tisztos helyét betöltse.

Részletesen igen hosszú volna leírni ezen eljárást. Valaki érvel azt vetheti, hogy a tanító fizetéséből nem telik Amerikába levelezésekre, mert az sokba kerül. Igaz, de nem is kell, hogy a tanító saját maga fizesse a levelek portó költségeit; ezer örömmel fedezik a levelezési költségeket a kivándoroltak itthon maradtjai. A tanítónak csak az írásbeli munkát kell elvégeznie, ezt pedig megtenni, erkölcsi kötelesség.

Olyan községben, ahol vasutállomás van, a talaj pedig nem termőképes, hanem agyagos vagy palás, ott a tanító a föld tulajdonosaival szövetkezeti alapon állítson téglas és cserépgyárat. Ez nemcsak a munkásoknak nyújt jövedelmet, de úgy a tulajdonosoknak, mint a részvényeseknek szép hasznot hajt.

Ime a tanító munkája, illetve teendője a Gazdaszövetséggel és Gazdakörrel karöltve a népmentes nehéz munkájában.

Nem egy napi munkáról van itt szó. Egy nemzedéket kell így nevelni. Ha ma megkezdjük a kivándorlás elleni harcot, sikerét mihamarabb látni fogjuk. Csak sürgedni nem szabad. A tanító ne várjon minden fáradságért pénzbeli jutalmat. Jutalma egyelőre az, hogy lelkiismerete mindig sugja: Jól teljesítetted kötelességedet, embert mentettél meg a magyar hazának; a község pedig tisztelettel, szeretettel veszi körül az ő tanítóját s így az ő mostani sorsa is javulni fog. Jól elkészített talajból jobb áldást várhatunk...

A tanító, ha ily munkát végez, e munkájában a hatóságoknak is segítségére kell legyenek. Az állam, ha szubvenciót ad olyan hajóstársaságoknak, melyek a kivándorlást előmozdítják vagyis fizetésért a magyar népet hontalan bujdosókká teszik, adjon szubvenciót a hajóstársaságoknak olyan címen is, hogy a kivándoroltak visszatelepítésének szolgálatában álljanak. A kivándorlásnál tulajdonképp a hazahozatal díját is fizettetni kellene és ingyen hoznák haza őket.

Ha népünk, úgy az iskolába, mint a társadalom különféle intézményeiben úgy, lesz nevelve, hogy a kivándorlástól irtózik a lelketlen izgatók császbavaira nem ügyelget s ha a nép erkölcsi és anyagi boldogsága érdekében teljes ámbicióval munkál a a tanító, akkor nagy, boldog, megelégedett lesz a nép.

Mélységes hit, törhetetlen, szent hazaszeretet, rendületlen bizalom a jó akaratú vezetők, ragaszkodás a Gazdaszövetség iránt s ha ezen érzésekkel van a nép szíve eltelve és dolgozik, ámbiciózus munkában lelő örömet, jellemes, becsületes polgár lesz, aki szentnek tartja a törvényt, becsüli a felebarátját; akkor teljesül a legnagyobb magyar mondása: „Magyarország nem volt, hanem lesz“, s a nép fennen kiáltja: „Extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita“.

Adja Isten, hogy így legyen!

Közgazdaság.

Az udvarhelyvármegyei gazdasági egyesülettől.

Szám: 399—1912.

Felhívás.

A gazdasági egyesület elnöksége felhívja az egyesület tagjait, esetleg más baromfitegyesítőket is, hogy amennyiben szép minőségű nemes baromfival (sárgaorpington, emdeni lud, pekingi kacsa) rendelkeznek, lehetőleg szept. 25-ig az egyesületi titkárnál jelentsek be, hogy miből hány darabot tudnak eladni, hogy a földmiv.-ügyi Miniszter urnál lépések legyenek tehetőek azok megvásárlása iránt.

Székelyudvarhely, 1912. szept. 12.

Az elnökség.

HIREK.

A mai ünnepség d. e. 11 órakor, a vármegyeház dísztervében kezdődik. Délután 1 órakor közébd és este pont fél nyolckor táncsal egybekötött műkedvelői előadás a Budapest-szálló színháztermében. Ohajtandó, hogy Székelyudvarhely város polgársága teljes számban ott legyen és a közönség érdeklődését más irányu összejövetelek ne zavarják. Reméljük is, hogy ünnepontásra senki sem vállalkozik...

— **Az Erdélyi ellenzék.** Impozánsnak és nagyjelentőségűnek ígérkezik az erdélyi ellenzék monstre-népgyűlése. Eredetileg szept. 15-ére tervezték a Kolozsváron tartandó gyűlést, de a szövetkezett ellenzék intézőbizottságának közbenjárására október 6-ikára halasztották. Erre a napra Apponyi Albert gróf is megígérte a részvételét és Justh Gyula is kilátásba helyezte, hogy megjelenik. Eddig tíz vármegye — Torda-Aranyos-, Marostorda-, Háromszék-, Csik-, Alsófehér-, Küküllő-, Udvarhely-, Brassó-, Hunyad- és Szolnok-Doboka — ellenzéki pártjainak vezetőitől érkeztek jelentkezések a népgyűlésen való részvételre.

— **Kinevezés.** A vármegye főispánja Stemmer Viktor Dénes vármegyei díjnokot a parajdi járásba írodasegédültszéknek nevezte ki.

— **Dr Daróczy Endre ügyvéd** irodáját Székelyudvarhelyt, Bethlen-utca 7. sz. alatt megnyitotta.

— **A Magyar Nők Parlamentje.** Vargyas Endréné, a Magyar Urinők Egyesületének titkára így szól a mindenkép világfelforgatásra törekvő nőkhöz:

— Lehetetlen, hogy a férfit leszállítsuk mai polcáról; nekünk nem kell a szavazati jog. Én a férfiben férfit akarok látni, ellenzem azt a jogegyenlőséget, amely a férfit mintegy leszállítja a nőhöz. Nekünk semmi közünk a politikához, intézzék el azt a férfiak, a nőnek a természet és a gondviselés más szerepet szánt. Hisz kérem, az borzasztó, a férfiak ma-holnap minden pályáról leszorúlnak és csakugyan nem marad más szerepük, mint hogy otthon dajkálják a gyereket! A hivatalok tele nőekkel, az egyetemen nők, egyik női doktor a másikat éri, hová vezet ez? Ma már minden házmasterleány irodába jár és ha még a szülőket segítenék a keresményükkel vagy megtakarítanak a pénzt, — de kalap, bluz, cipő, kesztyű, erre megy el minden. A divat, a fényűzés és ezzel együtt a külföldi ipar pártolás, ez az eredménye annak, hogy a nők előzönlök a hivatalokat és jogosulatlanul kiszorítják onnan a férfiakat. Ha ezt a tendenciát akarják még jobban megerősíteni a női szavazati joggal, akkor szászor nem kell a szavazati jog. Igen, legyen nekünk parlamentünk, de a mienk, a Magyar Nők Parlamentje...

— A női oktatás, nevelés, a nők ipari foglalkoztatása, a mezőgazdasági munkában való céltudatos kiképzés, izlés, hazafiság, nemzeti éretnység fejlesztése, a népviselet tisztaságának megmentése, jótékonyosság, gyermekvédelem, száz és ezer teendő van itt, — így agítál a nemzetes asszony — amit a nők jobban, hasznosabban, lelkiismeretesebben el tudnak látni, mint a férfiak. Mit ér az, ha a mi szavazataink még jobban összezavarják a férfiak villongásait? Mit ér, ha egyszer valamikor majd néhány nő bejut a képviselőházba? Egy-két nő ott úgy se vivhat ki semmit a nőkért. Attól pedig, hogy egyszer többségre jussanak a nemzet parlamentjében, az Isten mentse meg ezt az országot.

— **Új lelkész.** A homoródszentlászlói ref. egyház hívei, hova Ábránfalva és Miklósfalva is tartozik, egyhangulag lelkészének hívta meg **Bucsi** Endre székelyudvarhelyi ref. segédlelkészt, **Bucsi** Lajos iparos polgár-

társunk fiát. A beköszöntő e hó végén, esetleg október első vasárnapján lesz, amelyen valószínűleg **Vajda** Ferenc ref. esperes is résztvesz; beiktatja az új lelkészt. **Bucsi** Endre középiskolait Székelyudvarhelyt végezte és theologiai tanulmányai után Szilágyvármegyében Bogdándon, majd Háromszékvármegyében Középpajtán volt segédlelkész. Mind a két helyen E. M. K. E.-daloskört szervezett és élénk tevékenységet fejtett ki a községi társadalomban is. Junius 30-án nagyszabású ünnepség keretében avatták fel Középpajtán a daloskör zászlóját s ugyanekkor vett búcsút ottani híveitől, kik rajongó szeretettel vették körül az agilis, nagy szervező képességgel bíró kispapot. A homoródszentlászlóiak jól választottak és ehhez csak gratulálhatunk nekik, miután Bucsi Endrénél minden ügyesbajuk iránt érdeklődő, tevékeny lelkészt nyernek.

— **Nem mennek a templomba** Székelyderzs községben mindaddig, míg tanítójukat vissza nem helyeztetik. Ez ellen a csendőrök sem tehetnek, mert puskatussal senkit nem lehet templomba kényszeríteni, de még arra sem, hogy a főispánt, mint földi hatalmasságot, térdepelve imádják.

— **Az árvíz** mindenfelé nagy pusztításokat okozott Erdélyben. Vasárnap — mint tudósítónk írja — Székelysombor községet is elárasztotta a Homoród vize. Behatolt a lakóházakba és gazdasági épületekbe, a hidakat, vízpartokat sok helyen megrongálta. Az országon egész nap szünetelt a közlekedés; feltartóztatta a Homoród felől érkező postakocsit is, amely fél öt órafelé indult aztán egy méter magas vízáradatban Oklánd felé. A réten a sarjatermés, kapás növények, kertekben a vetemények tönkrementek. A kár igen nagy a Homoród mentén fekvő községekben és így a legnagyobb nyomortól lehet tartani.

— **A meglehető javításáról** szóló, Gál Imre titkár nagyfontosságú felolvasásának befejező részét, mai számunkból térhiány miatt kellett kihagyjuk.

— **Országos Köztársasági Párt.** Szombat este, szeptember 7-én, Budapesten hivatalosan is megalakult a közlársaságt párt az ország minden részéből összesereglett, mintegy kétszáz republikánus részvételével. Az egész országból megválasztott 49 tagu pártvezetőség névsora a következő: Elnök: Dr Nagy György. Tiszteleti elnök: Szappanos István, volt képviselő (Kecskemét). Al-elnökök: Espersit János dr ügyvéd (Makó), Jánossy Zoltán ref. lelkész (Debrecen), Szacs-vay Gyula dr ügyvéd (Kézdivásárhely). Jegyzők: Kiss Árpád dr ügyvéd (Sepsiszentgyörgy) Láncoz Simon dr (Hódmezővásárhely), Vida Gyula dr (Budapest). Pénztáros: Szanó Imre tanító (Hódmezővásárhely). Választmányi tagok: Ács Jenő dr ügyvéd (Szabadka), Bodroghy Sándor földbirtokos (Hódmezővásárhely), Dienes Jenő dr ügyvéd (Kézdivásárhely), Enyedi Barnabás hírlapíró (Budapest), Farkas István földbirtokos (Szilágy-somlyó), Gabányi Miklós volt képviselő, Fábry Károly volt képviselő (Békéscsaba), Gábor Antal ny. postafelügyelő (Brassó), Geszner Imre dr. lapszerkesztő (Szombathely), Gravácz Ferenc lapszerkesztő (Hódmezővásárhely), Jáni György dr (Marosújvár), György János dr ref. lelkész (Bodonkut), Kacsóh Lajos dr ref. lelkész (Gyón), Kalmár Antal dr író (Budapest), Kecskeméthy Ferenc volt képviselő (Békés), Kiss Pál dr ügyvéd (Makó), Kolonics József dr ügyvéd, (Nagylak), Korányi Márton kereskedő (Budapest), Korom Lajos kereskedő (Mindszent), Kórhé Lajos dr ügyvéd (Sepsiszentgyörgy), Kovács József téglagyáros (Hódmezővásárhely), Kovács László tanár (Budapest), Lévy Ferenc dr ügyvéd (Szeged), Maurer János gazdasági szaklapszerkesztő (Kecskemét), Megyaszi Mihály ref. lelkész (Felső-csernát), Pásztor Ede lapszerkesztő (Nagy-

vár), Petri Zsigmond iparos (Nagyikland), Péter Ödön unitárius lelkész (Homoródjánosfalva), Péterváry Sándor ny. városi számtiszt (Ujvidék), Sebők József főkönyvelő (Bikszád), Simándy István dr ügyvéd (Torda), Szombathy István földbirtokos (Zágon), Temunovich Zoltán dr ügyvéd (Szabadka), Tornya Gyula dr ügyvéd (Csákova), Várady Miklós dr ügyvéd (Székelyhid), Wágner Károly dr nyomdatulajdonos (Budapest), Wirker Károly kereskedő (Cegléd), Szappanos István megáldotta a magyar republikánusokat. Espersit János mákói ügyvéd és Kacsóh Lajos gyóni református lelkész indítványára az alapszabályok kidolgozására öttagu bizottságot küldtek ki. Elhatározták, hogy a legközelebbi közgyűlést 1913. április 14-én Makón tartják meg. A gyűlés pártjelvényül elfogadta a Kossuth Lajos által 1849-ben megállapított republikánus jelvényt: a magyar címet, melyen korona helyett babérkoszorú keresztbe fektetett kard látható.

— **Harmadik osztály** lesz a gyorsvonaton — előre láthatólag — ez évi október 1-től kezdődőleg. Nekünk, kik Budapesttől a legtávolabb vidéken vagyunk, ez minden-ésetre vigasztalásul szolgálhat a felemelt vasuti díjszabás enyhítésére.

— **Köszönetnyilvánítás.** Azon öszinte barátok és jó ismerősöknek, a kik felejtetellen és szeretett férjem hirtelen történt elhalálása alkalmából öszinte részvétüket kifejezték, ezen az uton mondok hálás köszönetet. Özv. Heitz Vilmosné.

— **Értesítés.** Tisztelettel szives tudomására hozom a mélyen tisztelt nagyközönségnek, hogy az őszi idényre a legujabb férfi és női divatujdonságok: kalapok, ruhaszövetek férfi és női felöltők dus választékban raktárra érkeztek és a legjutányosabb árakban rendelkezésre bocsátom. Mindenkinek saját érdekében ajánlom szives megtekintését szükségletei esetén. Tisztelettel: SZENKOVITS JÁNOS utóda.

— **A számóca nevelési módja.** A Fischer és Társai nagyenyedi faiskolák és szőlőoltványtelepek cégnek legujabb árjegyzékéből ezeket olvassuk: A számóca kertjeink legkorábbi és legnemesebb gyümölcse. Ugy nyers állapotban, mint gyümölcsnedvvé feldolgozva igen keresett áru, miért termelése nagyon jövedelmezőnek mondható. A palántákat úgy öszön (augusztus-szeptember), mint kora tavasszal, jól előkészített talajba ültetjük. Öszii ültetés mellett a következő tavaszon már egy kis termésre számíthatunk. Házi kertjeinkben a palántákat 1-20 m. széles ágyásokba ültetjük, nagybani termelésnél folytatólagosan egymástól 50-60 cm. távolságban fekvő sorokban, a palántákat egymástól 40 cm.-re ültetjük. Arra különösen ügyeljünk, hogy az ültetésnél a palántákat kiszapolva, jól benyomkodjuk. Igen hasznos az ágyást komposztal vagy mas rothadt trágyával befedni, mi mellett figyelniük kell arra is, hogy a palánták szabadon maradjanak. Az ágyás tisztán tartandó és állandóan lazítandó. Száraz időjárásnál alapos öntözés szükséges. A nyár folyamán képződő tősarjakat minél gyakrabban csipegezzük le, mivel ezáltal az anyatövek fejlődését előmozdítjuk. Ha a tősarjakat szabadjára fejlődni hagyjuk, rövidesen elvadul az egész ültetvény, az anyatövek elgyengülnek, a következő évben silány termést hoznak és nemsokára kipusztulnak. Mivel egy számócaültetvény 3-4 év alatt leéli magát, üreges lesz és keveset terem, hogy pótlás állandóan kéznél legyen, megfelelő mennyiségű új ültetéseket eszközöljünk. Ajánlott fajok: Helgoland, Laxton Noble, Vilmos császár, Sharples, Gyöző, Rubezahl, Louise királynő.

— **Csomagoló papír** kilószámra kapható e lap kiadóhivatalában Kossuth-utca 81.

